

Controleprotocol verantwoording van subsidies vanaf € 125.000,- provincie Utrecht mei 2017

Dit protocol vormt een uitwerking van artikel 23 lid 2, van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht (Asv). Volgens de Asv dient de financiële verantwoording bij subsidies vanaf € 125.000 van een controleverklaring te worden voorzien.

1. Algemene uitgangspunten

In dit controleprotocol wordt verstaan onder:

Subsidieontvanger:	Een natuurlijke of rechtspersoon of diens gemachtigde aan wie namens de provincie Utrecht een subsidie is verstrekt.
Accountant:	Een registeraccountant of Accountant-Administratieconsulent als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek aan wie de subsidieontvanger de opdracht heeft toegekend de aanvraag tot subsidie-vaststelling te controleren
Rechtmatigheid:	De in de financiële verantwoording verantwoorde baten, lasten en bijbehorende balansmutaties zijn in overeenstemming met de in de relevante bepalingen uit de Algemene subsidieverordening Provincie Utrecht, zoals verwoord in de subsidiebeschikking..
Aanvraag tot subsidievaststelling	Aanvraag als bedoeld in artikel 14 van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht van de subsidieontvanger om subsidie vast te stellen. De aanvraag bestaat uit: inhoudelijk verslag en financieel verslag of jaarrekening
Inhoudelijk verslag:	Verslag als bedoeld in artikel 23 lid 1a van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht.
Financiële verantwoording:	Financieel verslag of jaarrekening als bedoeld in artikel 23 lid 1a en b.
Financieel verslag:	Financieel verantwoordingsdocument als bedoeld in artikel 23 lid 1b van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht. Voor de verantwoording van subsidies die eenmalig zijn verleend voor een activiteit of een samenhangend geheel van activiteiten die afgebakend zijn in de tijd volstaat een financieel verslag waarin de activiteiten zijn opgenomen en de hieraan verbonden uitgaven en inkomsten. Dit verslag mag ook opgenomen worden als bijlage bij de jaarrekening.
Jaarrekening:	Financieel verantwoordingsdocument als bedoeld in artikel 23 lid 1b van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht. De verantwoording van de jaarlijks toegekende subsidies bestaat uit een jaarrekening met daarbij een controleverklaring van de accountant.
Eenmalige subsidie:	Subsidie voor een activiteit of een samenhangend geheel van activiteiten die afgebakend zijn in de tijd als bedoeld in artikel 1 van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht. Eenmalige subsidies worden verantwoord via een afzonderlijk financieel verslag of via een bijlage bij de jaarrekening.
Jaarlijkse subsidie:	Subsidie die per kalenderjaar of boekjaar of voor een bepaald aantal kalenderjaren of boekjaren wordt verstrekt als bedoeld in artikel 1 van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht. Jaarlijkse subsidies worden verantwoord via een jaarrekening.

1.1 Doelstelling

Dit controleprotocol heeft betrekking op de controle door de accountant van de financiële verantwoording (financieel verslag of jaarrekening) van de subsidieontvanger die een aanvraag tot subsidievaststelling heeft ingediend. Het betreft hier een ontvangen subsidie vanaf € 125.000,-. De Provincie Utrecht verlangt van de accountant van de subsidieontvanger een controleverklaring omtrent de getrouwheid en de rechtmatigheid bij de financiële verantwoording. Bij subsidies die zijn verleend voor meerdere jaren verwacht de Provincie Utrecht jaarlijks een financiële verantwoording, zijnde een jaarrekening, voorzien van een controleverklaring van de accountant met betrekking tot de getrouwheid en de rechtmatigheid.

Het controleprotocol is bedoeld om, aanvullend op de geldende beroepsvoorschriften van de NBA, limitatief vast te leggen welke onderwerpen door de accountant moeten worden gecontroleerd. Het controleprotocol is als bijlage opgenomen bij de verstrekte subsidiebeschikkingen. In dit controleprotocol worden de begrippen rechtmatigheid en daarmee samenhangende accountantswerkzaamheden nader uiteengezet.

Voor de controle door de accountant zijn de nadere voorwaarden voor de subsidie in de beschikking tot subsidieverlening relevant.

1.2 Accountantsproducten

Van de accountant wordt het volgende product verwacht:

1. Controleverklaring over de getrouwheid en de rechtmatigheid van de financiële verantwoording van de subsidieontvanger

Toelichting op het accountantsproduct:

1. De controle door de accountant van de financiële verantwoording mondt uit in een controleverklaring. De accountant maakt gebruik van de bij dit controleprotocol gevoegde modelteksten. Bij een controle van een jaarrekening maakt de accountant gebruik van modeltekst 1 en bij de controle van het financieel verslag van een eenmalige subsidie van modeltekst 2.

De subsidieontvanger stuurt de financiële verantwoording en de daarbij afgegeven controleverklaring naar de Provincie Utrecht.

Op grond van artikel 23 lid 3 van de Algemene subsidieverordening kan de Provincie Utrecht besluiten de onderliggende controle-informatie op te vragen.

1.3 De controleverklaring bij de financiële verantwoording

2.1 Algemeen

Dit onderdeel bestaat uit de volgende onderdelen:

- Verantwoording jaarlijkse subsidie.
- Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de controle
- Verantwoording eenmalige subsidie.

2.1.3 Verantwoording jaarlijkse subsidie

Op grond van artikel 23 lid 1b van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht stelt de subsidieontvanger voor jaarlijkse toegekende subsidies een financiële verantwoording op. Ook als de subsidie voor meerdere jaren is verleend, stelt de subsidieontvanger jaarlijks een financiële verantwoording op. De verantwoording bestaat uit een jaarrekening met hierbij een controleverklaring van de accountant over de getrouwheid en rechtmatigheid.

2.1.2 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de jaarrekeningcontrole

De accountant richt zijn controle zodanig in, dat hij met redelijke mate van zekerheid kan verklaren dat in de jaarrekening geen afwijkingen (fouten en onzekerheden) voorkomen met een belang groter dan de voorgeschreven toleranties. Indien dit begrip voor het gebruik van statistische technieken

gekwantificeerd moet worden, moet uitgegaan worden van een betrouwbaarheid van 95%. Voor de strekking van het oordeel van de accountant geldt de volgende tolerantietabel. De waarden in deze tabel hebben alleen betrekking op de controle van rechtmatigheid van de gerealiseerde kosten van de subsidie en niet op de getrouwheid van de jaarrekening. In dit protocol worden geen toleranties voorgeschreven voor de getrouwheid. Het is de verantwoordelijkheid van de accountant om deze te bepalen met inachtneming van hetgeen hierover in de standaarden van de NBA is opgenomen. De verantwoording van de subsidie moet apart zichtbaar zijn in de jaarrekening:

	Fouten (F) (in de financiële verantwoording)	Fouten (F) (in de financiële verantwoording)	Onzekerheden (O) (in de controle)	Onzekerheden (O) (in de controle)
Rechtmatigheid	Beperking	Afkeuring	Beperking	Oordeelonthouding
Rechtmatigheid besteding (% van de subsidielasten)	$1\% < F < 3\%$	$F \geq 3\%$	$3\% < O < 10\%$	$O \geq 10\%$

2.1.3 Verantwoording eenmalige subsidie

Een eenmalige subsidie kan, na realiseren van activiteiten, in een financieel verslag met controleverklaring worden verantwoord of via een bijlage bij de jaarrekening. In dit protocol worden geen toleranties voorgeschreven voor de getrouwheid. Het is de verantwoordelijkheid van de accountant om deze te bepalen met inachtneming van hetgeen hierover in de standaarden van de NBA is opgenomen. De accountant hanteert de volgende tolerantietabel voor de rechtmatigheid van de subsidielasten:

Toleranties voor het oordeel bij het financieel verslag over een eenmalige subsidie

Rechtmatigheid	1% van de subsidielasten
-----------------------	--------------------------

3 Review

De Provincie Utrecht kan besluiten een review/controle uit te voeren op de werkzaamheden van de accountant die de verantwoording van de subsidieontvanger controleert.

De accountant dient medewerking te verlenen aan een mogelijke review uitgevoerd door of namens de Provincie Utrecht en/of andere aangewezen controle-instantie. De review vindt plaats bij de accountant die de controle heeft uitgevoerd aan de hand van het door de accountant opgebouwde controledossier. De Provincie Utrecht stelt de begunstigde en de accountant vooraf schriftelijk op de hoogte.

De Provincie Utrecht en/of een andere aangewezen controle-instantie is bevoegd inzage te vorderen in en kopieën te maken van stukken uit de controledossiers van de accountant om te bepalen of bij de vaststelling kan worden gesteund op de door deze accountant uitgevoerde controle. Hierbij kan de accountant zich niet beroepen op de omstandigheid dat hij op grond van andere bij of krachtens de wet opgelegde verplichtingen tot geheimhouding is verplicht.

Modeltekst 1: Model controleverklaring bij de jaarrekening over een jaarlijkse subsidie

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van de Provincie Utrecht

Aan: <<naam subsidieontvanger (is opdrachtgever)>>

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 20XX

Ons oordeel (Hier is sprake van één oordeel met een conclusie over getrouwheid en rechtmatigheid. De strekkingen van eventuele niet-goedkeurende conclusies komen in deze ene paragraaf te staan.)

Wij hebben de jaarrekening 20XX van ... (naam entiteit) te ... (statutaire vestigingsplaats) gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van ... (naam entiteit) op 31 december 20XX en van het resultaat over 20XX in overeenstemming met ... (naam subsidieregeling en subsidiebeschikking);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde subsidiebatens en -lasten alsmede de bijbehorende balansmutaties over 20XX in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met ... (naam subsidieregeling en subsidiebeschikking). (Indien eenmalige subsidies via een bijlage bij de jaarrekening worden verantwoord, kan in het rechtmatigheidsoordeel hiernaar worden verwezen.)

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 20XX;
- (2) de staat van baten en lasten over 20XX; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol verantwoording van subsidies vanaf € 125.000,- provincie Utrecht mei 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van ... (naam entiteit), zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit [aansluiten op de inhoudsopgave van het jaarverslag]:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- ...

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van ... (naam subsidieregeling en subsidiebeschikking) is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met ... (naam subsidieregeling en subsidiebeschikking).

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met ... (naam subsidieregeling en subsidiebeschikking).

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met ... (naam subsidieregeling en subsidiebeschikking).

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van genoemde wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de subsidieontvanger in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de subsidieontvanger te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de subsidieontvanger haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de subsidieontvanger.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring

Plaats en datum

... (naam accountantspraktijk)

... (naam accountant)

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol verantwoording van subsidies vanaf € 125.000,- provincie Utrecht mei 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de subsidieontvanger;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de subsidieontvanger haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Modeltekst 2: Model controleverklaring bij het financieel verslag van een eenmalige subsidie

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van de Provincie Utrecht

Aan: <<naam subsidieontvanger (is opdrachtgever)>>

Ons oordeel

Wij hebben bijgaande financieel verslag ingevolge .. (naam subsidieregeling) van .. (naam entiteit) te .. ((statutaire) vestigingsplaats) over 20XX inzake (naam project).. gecontroleerd.

Naar ons oordeel is de financieel verslag ingevolge .. (naam subsidieregeling) van .. (naam entiteit(en)) over 201X inzake .. in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met .. (naam subsidieregeling en subsidiebeschikking).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol verantwoording van subsidies vanaf € 125.000,- provincie Utrecht vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van het financieel verslag'.

Wij zijn onafhankelijk van .. (naam entiteit) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Beperking in gebruik en verspreidingskring

Het financieel verslag is opgesteld voor ... de Provincie Utrecht met als doel ... (naam entiteit) in staat te stellen te voldoen aan ... (naam subsidieregeling en subsidiebeschikking). Hierdoor is het financieel verslag mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor ... (naam entiteit(en)) en de Provincie Utrecht en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en het toezichthoudend orgaan voor het financieel verslag

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het financieel verslag in overeenstemming met (naam subsidieregeling en subsidiebeschikking) .. . Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opstellen van het financieel verslag mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Het toezichthoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de organisatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van het financieel verslag

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van dit financieel verslag nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol verantwoording van subsidies vanaf € 125.000,- provincie Utrecht mei 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat het financieel verslag afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor het opstellen van het financieel verslag en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in het financieel verslag staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van het financieel verslag en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of het financieel verslag de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.

Wij communiceren met het toezichthoudend orgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Plaats en datum

... (naam accountantspraktijk)

... (naam accountant)